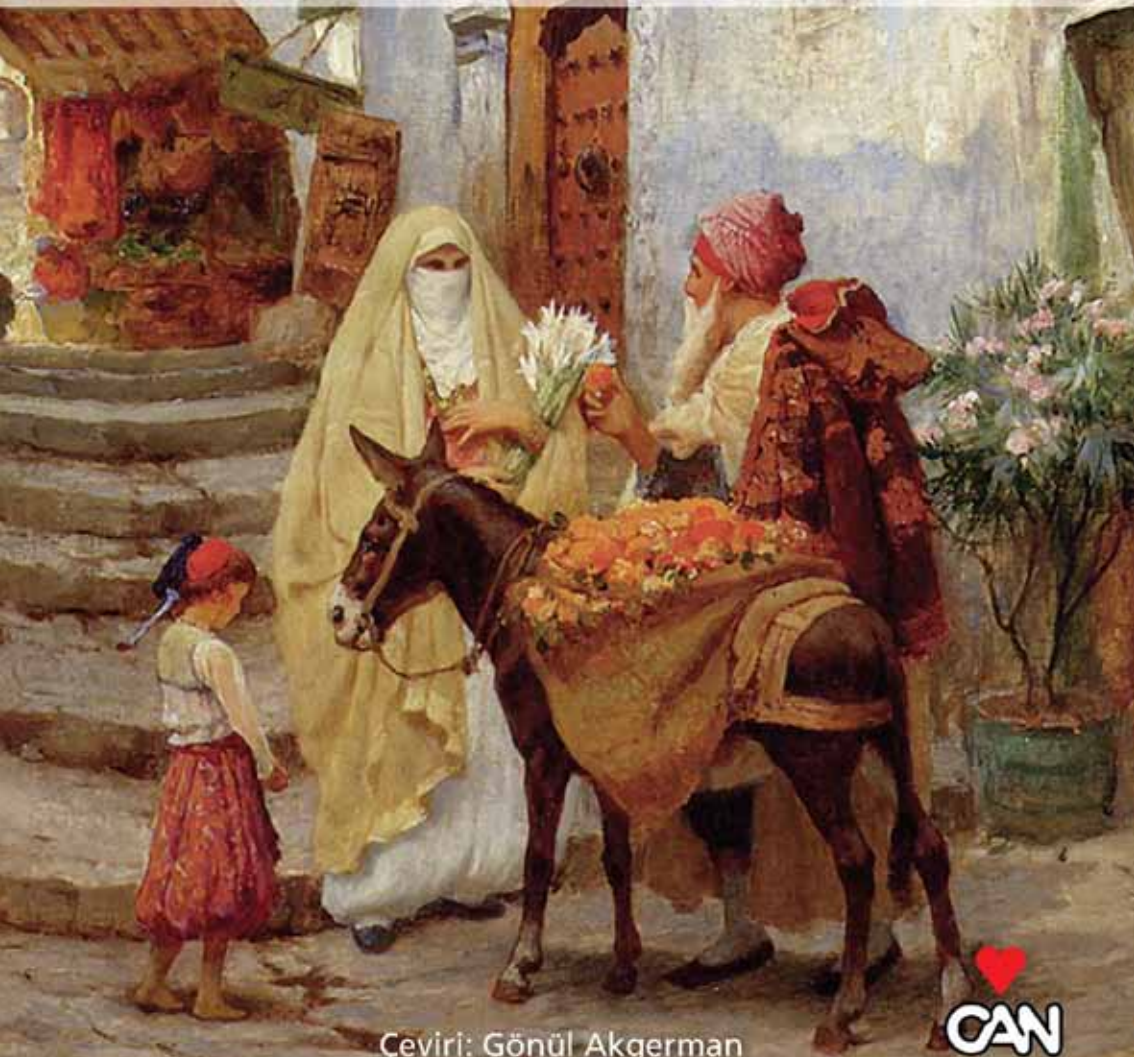

GILBERT SINOUE

YASEMİN KOKUSU

TARİHİ ROMAN

Osmanlı dağılırken Batılı güçlerin kozlarını paylaştığı Ortadoğu'da,
Yahudi, Filistinli, Iraklı ve Mısırlı dört ailenin öyküsü...

Çeviri: Gönül Akgerman

CAN

GILBERT SINOUE
Yasemin Kokusu

Inch'Allah: Le souffle du jasmin, Gilbert Sinoué

© 2010, Flammarion

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2011

4. basım: Mart 2013

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

ISBN 978-975-07-1315-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

GILBERT SINOUE

Yasemin Kokusu

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
Gönül Akgerman

GILBERT SINOUE, Mısır asıllı Fransız yazar. 1947 yılında Kahire'de dünyaya geldi. Paris'te müzik eğitimi aldı. Bařkentin gece kulüplerinde gitar çaldı, besteler yaptı. Otuzlu yaşlarının sonunda müziği bir yana bırakıp roman yazmaya başladı. Hikye anlatmaktaki ustalığı ve ayrıntılara gösterdiği önem, yazarın, her biri tarihin farklı dönemlerinde geçen romanlarının geniş okuyucu kitleleri tarafından büyük ilgiyle karşılanmasını sağladı. Romanlarıyla birçok ödül alan yazar, aynı zamanda senaryo da yazıyor.

Gilbert Sinoué'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Taşların ığlığı, 2011

Muhammed Tarbuş, Bassel ve Nada'ya

Hayalî kişiler

Filistinli Şahid ailesi:

Baba: Hüseyin

Anne: Nadiye

Büyük oğulları: Murad

Küçük oğulları: Süleyman

Kızları: Samia

Hüseyin Şahid'in kuzeni: Latif el-Vekil

Latif'in eşi: Leyla el-Vekil.

Mısırlı Lütfi ailesi:

Baba: Ferid Lütfi Bey

Anne: Amira

Büyük oğulları: Teymur

Kız kardeşi: Mona

Lütfi Ailesi'nin dostu: Ahmed Zülfikâr

Kız kardeşi: Nur Zülfikâr, Teymur'un eşi

Iraklı el-Safi ailesi:

Baba: Nidal el-Safi

Eşi: Selma

Oğulları: Şems

Nidal'ın üvey kız kardeşi: Dünya

Yahudi Markus Ailesi:

Baba: Yusuf Markus

Kızı İrina, Samuel Bronstein'la evleniyor.
Torunu: Avram

Filistinli başka bir aile, Tarbuş ailesi:

Baba: Mervan

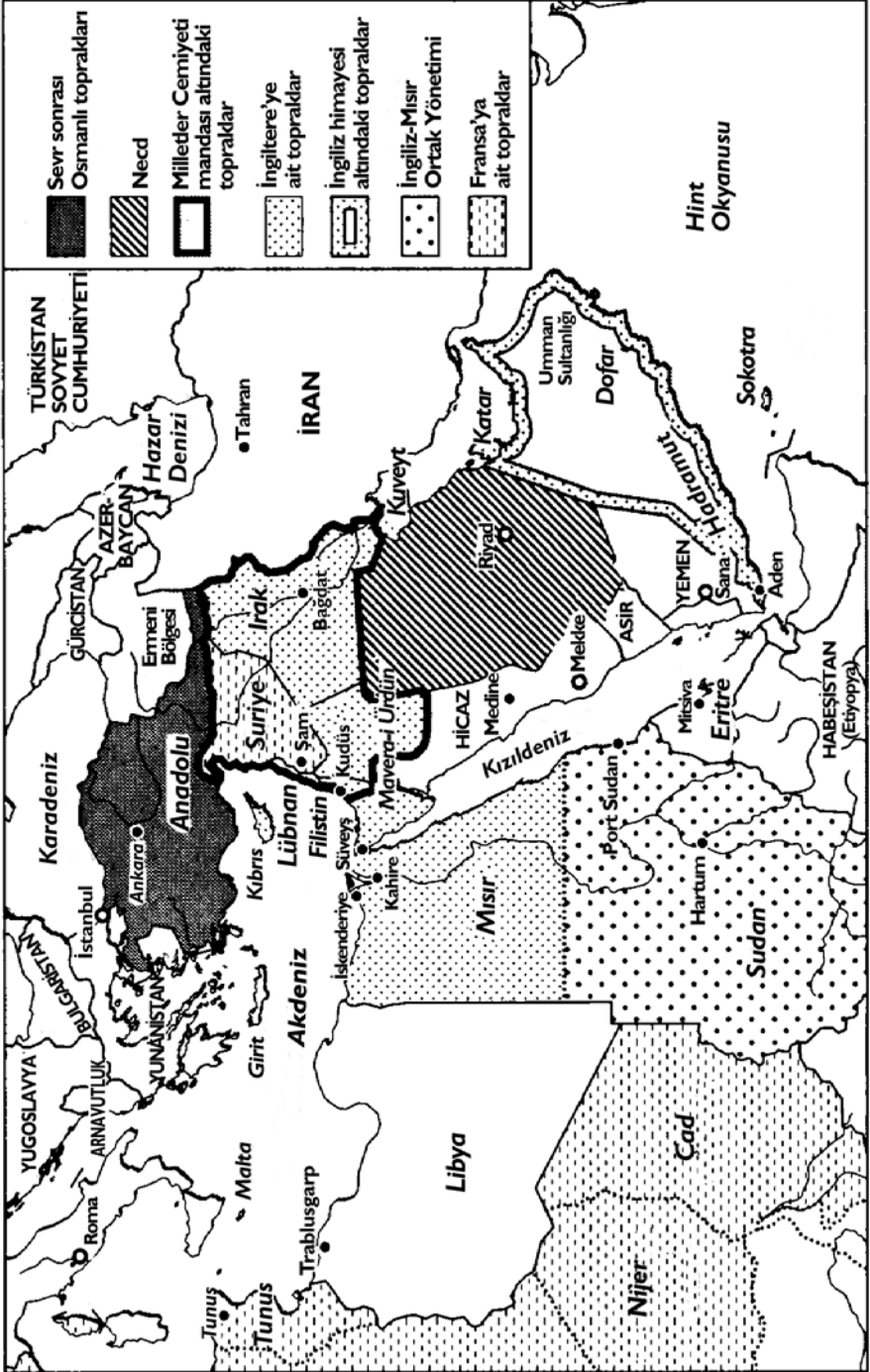
Anne: Lübna

Büyük oğulları: Kasım

İkinci oğulları: Visam

Büyük kızları: Leyla

Küçük kızları: Yasmina

“Doğu Doğu’dur, Batı da Batı,
ve bu ikisi asla bir araya gelmeyecektir.”

RUDYARD KIPLING
The Ballad of East and West

I

1

“Gücsüzlerin efendilerine karşı isyanını kim başarıya götürmüşse, bundan öylesine kirlenmiştir ki, daha sonra dünyada hiçbir şey, temiz olma duygusunu geri veremez.”

T.E. LAWRENCE, *Bilgeliğin Yedi Direği*¹

Londra, 16 Mayıs 1916

İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Grey son sayfanın altına imzasını attı ve yanında oturan, Fransa'nın Londra Büyükelçisi Paul Cambon'a kalemi uzattı.

“Sıra sizde, dostum!”

Cambon zoraki bir gülümsemeyle, bakanınkinin yanına kendi adını yazmadan önce, belgenin sayfalarını tek tek parafladı. Bir an için durdu, iki el yazısını gözden geçirdi; biri sert ve gergindi; öteki, yani kendisinininki, kıvrak ve zarif. Kuşkusuz bunlar geleceğe işaretledi: hayra ya da şerre. Fransa ve İngiltere arasında –Çarlık Rusyası'nın da

1. İngiliz arkeolog, askerî stratejist, casus ve yazar Yarbay Thomas Edward Lawrence'ın otobiyografik romanıdır. (Rey Yayınları, 1991, Kayseri) 1916-1918 arası Osmanlı İmparatorluğu'na karşı yürütülen Arap ayaklanmasında İngiliz irtibat subayı olarak aldığı görev nedeniyle “Arabistanlı Lawrence” olarak tanınmıştır. (Y.N.)

yüce onayıyla– büyük gizlilik içinde imzalanan bu antlaşmalar belki Cennet’in kapısını açacaktı, belki de Cehennem’in.

Fransız diplomatın düşüncelerini okumuş gibi, Lord Grey’in danışmanı William Boydens yüksek sesle fikrini açıkladı:

“Tebrikler, beyler! Ülkelerimiz için yeni bir gün doğuyor. Kuşkumuz olmasın, zafer bizim olacaktır.”

Cevap beklemeden, üzerinde büyük bir şampanya şişesi bulunan sehpa doğru ilerledi, bakana ve büyükelçiye ikram ettikten sonra üçüncü kadehi çökük yüzlü, sarı saçlı, uzun boylu, en fazla yirmi sekiz yaşında gösteren birine uzattı. Lord Grey’in bürosuna girdiklerinden beri o genç adam tek bir söz etmemişti. Derin mavi gözlerinde endişe mi vardı, yoksa Londra yağmuruna bir hafta katlanmanın bıkkınlığı mı?

“Hadi bakalım, Mösyö Levent,” diye seslendi Lord Grey, “gevşeyin biraz! Çok çetin oldu, kabul ediyorum, ama görüşmecilerimizin sabrı meyvesini verdi.”

Genç adam, pek hararetle olmasa da onayladı.

“Levent. Jean-François Levent. Umarım, bu sizin gerçek adınızdır.”

“Evet, Sayın Bakan.”

“Doğu Masası’nda başkan yardımcısının Levent¹ adını taşıması... İşte buna, alın yazısı denir.”

Fransa Büyükelçisi’ne döndü:

“Sizce de öyle değil mi?”

“Bundan daha yerinde bir teşhis olamaz,” diye onayladı Cambon. “Buna eklenebilecek tek şey, Jean-François’nın Doğu dillerine ne kadar yatkın olduğudur. Arapçayı neredeyse Fransızca kadar akıcı konuşuyor ve dünyanın o bölgesini fevkalade iyi tanıyor. İzin verirseniz daha da ileri

1. Levent (Lövan diye okunur), Fransızca “Güneşin doğduğu taraf / doğu” anlamına gelir. Burada Batıların Doğu Akdeniz ülkeleri için kullandıkları *le levant* sözcüğüne gönderme yapılmaktadır. İzmir ve İstanbul’a yerleşmiş Hıristiyan aileler için kullanılan *levantin* (lövanten) sözcüğü de buradan gelir. (Ç.N.)

gideceğim, genç yaşına rağmen, aşağı yukarı ‘bizim Lawrence’ımız’ sayılır.”

“O kadar da değil! ‘Bizim Lawrence’ın otuz yaşında olmadığını hatırlatırım. Ama şimdiki gençler bizim o yaşlarda olduğumuzdan daha olgunlar.”

Bakan kadehini kaldırdı:

“Fransa’ya! İngiltere’ye!”

“Fransa’ya! İngiltere’ye!”

“Söz açılmışken,” dedi Paul Cambon, “bizim sevgili Lawrence şimdi nerede?”

“Son haberlere göre, şu bizim talihsiz General Townshend ile Irak’ta. Basra yakınlarında kuşatma altındaki adamları için onurlu bir çıkış yolu bulabilmek umuduyla Osmanlı yetkilileriyle –nafile yere– pazarlık etmeye kalkıştıktan sonra Kahire’ye dönmüş olmalı.”

Lord Grey dişlerini gıcırdatarak mırıldandı:

“Orada fena halde bozguna uğradık...”

“Her şeye rağmen,” diye atıldı William Boydens, “Basra bölgesinin ele geçmesi hâlâ mutlak bir önceliktir.”

“Türklerin direncini hafife almakla hata ettik, sanıyorum. Görünen o ki, Osmanlı İmparatorluğu hâlâ dimdik ayakta.”

“Ama kalan ömrü pek uzun değil,” diye dikkat çekti Cambon.

Levent söze karıştı:

“Bir soru sormama izin verin: Bu savaş bitince, Arapların bir köşeye çekilip rahat duracaklarına ihtimal veriyor musunuz?”

“Yanlış anlamadıysam,” diye karşılık verdi Lord Grey, “biraz önce imzaladığımız anlaşmaları ima ediyorsunuz?”

Levent başıyla onayladı. Kışkırtıcılar tarafından, daha şimdiden, görüşmeleri yapan Mark Sykes ve Georges Picot adlı iki diplomatın adıyla “Sykes-Picot” olarak anılan bu gizli anlaşma şöyle özetlenebilirdi: Savaştan sonra Fransa ve İngiltere, Osmanlı pastasını aralarında bölüşeceklerdi. Bağdat ve Basra bölgeleri İngiltere’nin payına

düşecekti. Suriye kıyıları, Lübnan ve Kilikya¹ Fransa'nın olacaktı. Musul Vilayeti ise ikiye ayrılacaktı. Musul kentini kapsayacak birinci bölge Fransa'nın kasasına girecekti. İkincisi, Kerkük'le birlikte İngiliz kasasına. Filistin'de de uluslararası bir bölge oluşturulacaktı, Çarlık Rusyası bile unutulmamıştı: Onun payına da Boğazlar ve Kafkasya yakınlarında dört Osmanlı eyaleti ayrılmıştı.

Yerleşik halkların fikri sorulmadan, dünyanın belli başlı bir bölgesi, birkaç kalem hareketiyle, bir işgalciden diğerine geçiyordu.

Lord Grey'in yüzünde müstehzi bir gülümseme belirdi:

"Araplar mı dediniz? Sevgili dostum, pekâlâ biliyorsunuz ki, bir Arap milleti mevcut değil. Var olan tek şey, harmanlanmış bir kabileler yığını. Ayrıca, usulüyle davranırsak, oldukları gibi kalırlar: birbirini çekemeyen ve birlik oluşturmaya asla muktedir olamayacak bir grup."

Büyük bir kayıtsızlıkla tekrar etti:

"Sefil bir grup."

Böylesine bir küçümseme karşısında Levent itiraz etti:

"Sizin işbirlikçiniz Yüzbaşı Lawrence her şeye rağmen onları birleştirmeyi başardı ve Arabistan'daki Türk düşmanla sizin yerinize savaşmaya ikna etti; bunu da şaşırtıcı bir cesaretle yaptılar."

"Doğrudur," diye onayladı Lord Grey.

"Karşılıklı olarak, kurtarılan topraklarda tamamen bağımsız olarak hüküm süreceklerini vaat etmediniz mi? Mekke Şerifi Hüseyin bin Ali'ye gelecekteki Arap Birliği'nin başkanı olacağını garanti etmediniz mi? İngiltere resmen, Irak ve Suriye'yi şerifin büyük oğlu Faysal'a, önceki oğlu Abdullah'a da Ürdün Nehri'nin doğu kıyısındaki toprakları ve Filistin'i vereceğini resmen açıklamadı mı? İngiltere tahtı adına bunca vaat, üstelik de Fransa'nın onayıyla². Ben..."

1. Akdeniz'den Kapadokya'ya kadar uzanan bölge, bugünkü Adana ve çevresi. (Ç.N.)

2. *Bilgelik'in Yedi Direği*, T.E. Lawrence.

Lord Grey sertçe elini kaldırdı, ansızın yüzü gerilmişti. “Bir dakika, Mösyö Levent. Doğru mu duydum? İngiltere adına? Fransa adına?”

Hakarete uğramış biri edasıyla bakışlarını Paul Cambon’a dikti:

“Haberiniz var mıydı? Hükümetlerimiz böyle vaatlerde bulunmuş olabilir mi?”

Fransa büyükelçisi yutkundu.

“Asla böyle bir şey duymadım.”

Lord Grey gülümseyerek Levent’a döndü.

“Görüyorsunuz!”

“Yine de, Yüzbaşı Lawrence..”

“Yüzbaşı Lawrence’ın vaatleri sadece kendisini bağlar. Bu durumda, ne demek istediğinizi açıkça söylerseniz iyi olur.”

“Sayın Bakan haklı,” dedi Cambon kibirle. “Sizinle aynı fikirde değilim.”

Bu sözler ağzından çıkarken, diplomatlıkta kazanılan paranın kesinlikle alınterinin karşılığı olduğunu düşündü. Sykes-Picot Anlaşması’nın altında ne olduğunu gayet iyi biliyordu ve o uzun meslek hayatında böylesine tüyler ürpertici bir entrikayla karşı karşıya kalmamıştı. Yine de az önce söylediğini tekrarladı:

“Sizinle aynı fikirde değilim.”

“Ben... Ben...” diye kekeleydi Levent, ansızın odayı kaplayan gerginliği fark etmişti. “Niyetim, sadece bazı hususları hatırlatmaktı. Kaygı verici olduklarını düşünüyorum.”

“Kaygı verici mi?” diye sordu William Boydens.

“Evet, efendim.”

“Daha neler!”

Levent sessiz kaldı.

“Konuşun. Çekinmeyin,” diye ısrar etti Lord Grey.

“Ekselanslarının belirttiği gibi, bölgeyi az çok tanıyorum. İngiliz Dışişleri Bakanlığı ve Quai d’Orsay’nin çalışma odalarında tasarlanan bu paylaşım, gerçekleri göz önüne almıyor. Arapların bilgisi dışında imzalanan ve onların tüm haklarından mahrum eden bu anlaşmanın gü-

nün birinde feci bir aldatılma duygusuna yol açma olasılığı çok fazla. Aldatılma duygusundan daha kötü bir şey yoktur. İnsanlar öldüler; kendilerine verilen sözlere güvenerek kanlarını döktüler. Unutmayacaklardır. Birer Bedevi olsalar da.”

Kısa bir ara verdikten sonra daha açık konuştu:

“Dünyanın o bölgesine bir barut fıçısı yerleştirmiş oluyoruz, hatta daha da beteri, tarihte benzeri görülmemiş bir dizi saatli bomba.”

“Bir an için öyle olduğunu düşünelim,” diye araya girdi Lord Grey. “Ateşleme kumandasını kontrolünde tutan biz olacağız.”

“Haklı olmanızı diliyorum, Sayın Bakan, aksi halde...”

“Evet?”

“Bu Sykes-Picot Planı, başlıyın ama...”

“Evet?”

“Bizim başımızda patlayacak...”

GILBERT SINOUE

YASEMİN KOKUSU

Yasemin Kokusu, Gilbert Sinoué'nin, Ortadoğu'nun yakın tarihini fon olarak kullandığı iki ciltlik destansı dizisinin ilk kitabı... Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Osmanlı topraklarının paylaşıldığı günlerde başlayan roman, yolları birbiriyle kesişen dört ailenin öyküsünü anlatıyor: Hayfalı meyve sebze üreticisi Şahid, onun Yahudi dostu Yusuf Markus, Mısırlı pamuk üreticisi Lütfi ailesi ve Bağdatlı el-Safiler... Politik ve ekonomik gerilim, günden güne altüst olan Ortadoğu'da parçalanan yaşamlar, kopuşlar, çekilen acılar, yoksulluklar, gelecek endişesi ve olmazı olur yapan aşklar... Sinoué, dünyanın en karışık, en acılı coğrafyasında yaşananları, soluk soluğa okunacak bir romana dönüştürmüş.

Başarıyla çizilmiş kahramanları, çok geniş bir coğrafyaya ve koca bir yüzyıla yayılmış kurgusuyla *Yasemin Kokusu*, okumayı seven herkese hitap edecek bir öyküyü anlatıyor. Bizi yakından ilgilendiren Ortadoğu'nun geçmişini ve o günlerden bugünlere taşınan meseleleri yeniden yaşıyor olmamız da cabası...

ISBN 978-975-07-1315-6

9 789750 713156

